

Monumentendorp Westzaan

door WILLEM TIP/deel 10
beeld: Digitale Beeldbank Westzaan

De Kikkertse Kluft.

De historiserende panden versterken het karakter van dit deel van het dorp waarin verder veel gangbare 20e-eeuwse bebouwing in landelijke stijl is verzeen. Het eind van het Zuideinde wordt gevormd door een brug, in de volksmond de Kikkertse Kluft genoemd. De kluft (helling) was oorspronkelijk hoog en steil. Schuiven vol opgetast hooi moesten er ongehinderd onderdoor kunnen varen. Ter wille van het verkeer is de brug in de jaren '60 aanmerkelijk verbreed en verlaagd. Ten westen van de brug loopt de Veerzagerssloot, ten oosten de Korenbloemsloot. De Kikkertse Kluft zelf ontleent zijn historische naam aan molen 'De Veldmuis' die ook wel 'De Kikker(t)' genoemd werd.

De J.J. Allanstraat is sinds 1939 vernoemd naar Johannes Jacobus Allan (1862-1933), initiatiefnemer van een boot- en autobusdienst tussen Westzaan en station Koog-Zaandijk. Hij was ook enige tijd raadslid en wethouder (1919-1926).

Tot 1939 heette het gedeelte van de dorpsstraat tussen Kerkbuurt en Zuideinde 'Krabbelbuurt'. Die historische naam werd in 1939 echter niet meer passend gevonden. De fabrieken van Grootes, Avis en De Valk verdienden een degelijker klinkend adres. Tegelijkertijd doopte het Westzaanse gemeentebestuur ook het Watermolenpad en het Zeilenmakerspad om. Het werden Watermolenstraat en Zeilenmakersstraat. Dit tot tevredenheid van de papierbedrijven die hier gevestigd waren.

J.J. Allanstraat 9-11, houten woonhuis, rijksmonument

AUTOMOBIELDIENST WESTZAAN-KOOG / ZAANDIJK.

Busdienst opgericht door J.J. Allan.

J.J. Allanstraat 9.

Over de brug ligt aan de linkerkant, achter een grote tuin, het woonhuis J.J. Allanstraat 9-11. Hoogstwaarschijnlijk in 1718 werd hier een huis gebouwd door Claes Arisz Bes. De familie Bes was actief in de productie van zeildoek met een zogenoemde rolrederij en had aandelen in molen 'De Eendracht', een hennepklopper aan de oostkant van de weg. Doordat de scheepsbouw aan de Westzaner Overtoom geleidelijk afnam stelde ook de zeildoekmakerij rond 1740 niet veel meer voor. 'De Eendracht' werd omgebouwd tot pelmolen.

In 1788 kwam papiermaker Cornelis Peereboom met zijn gezin in dit pand wonen, en vervolgens zijn zaakovernemer Cornelis Janszn de Boer. Tot het eind van de 19e eeuw woonden er achtereenvolgens nog drie huisartsen, in die tijd plattelandshoelmeesters genoemd.

In 1928 werd de houten noordgevel vervangen door steen. Het oude koetshuis maakte plaats voor een stenen garage. Erachter liggen nu de terreinen van de firma Brinkman, verhuurder van grondwerktuigen.

Bezienswaardigheden

Aan de rechterkant van de weg staan de ruim gelegen panden J.J. Allanstraat 8 en 10. Laatstgenoemd pand is van recente datum. Op deze plek woonde in de 18e en vroege 19e eeuw een Westzaanse burgemeestersfamilie, de familie Louwe of Louwen. Per 'vierendeel' van het dorp, bijvoorbeeld het Zuid-einde of de Krabbelbuurt was een 'burgemeester' aangesteld. Deze functionaris was onder andere verantwoordelijk voor het innen van de belastingen. De familie Louwe(n) oefende deze taak uit naast andere werkzaamheden zoals molenaar.

Hierna volgt een houten pand met een karakteristieke 19e-eeuwse tuitgevel, J.J. Allanstraat 14. De 18e-eeuwse bewoner van deze plek, Jacob Vet had een graanhandel en achter het huis stond dan ook een pakhuis, 'De Vetpot' genoemd. Vanaf 1816 werd het een zakjesplakkerij waarin van grauw papier puntzakken werden gemaakt, vaak gebruikt als verpakking van levensmiddelen. In 1855 werd de plakkerij gesloopt.

Achter de nu volgende bungalow van recente datum is een kapberg uit 1920 te vinden, momenteel in slechte staat.

J.J. Allanstraat 14.

De open bebouwing langs de J.J. Allanstraat is een kenmerk van dit gedeelte van het dorp. Van oudsher was de bedrijvigheid gebundeld in het zuiden van het dorp (houtindustrie) en het noorden (gerst, olie, blauwsel, cacao en papier). Het middendeel was vooral agrarisch. De openheid hier en elders is intussen door de gemeente beschermd in een bestemmingsplan. Op de plaats van J.J. Allanstraat 38 was sinds de 18e eeuw een van de vele Westzaanse bakkerijen gevestigd.

J.J. Allanstraat in 1957.

J.J. Allanstraat 48, stolpboerderij, gemeentelijk monument

De stolpboerderij J.J. Allanstraat 48 dateert in haar huidige opzet uit 1887 en circa 1920, maar moet in oorsprong 17e- of 18e-eeuws zijn. Rond 1830 woonde hier Jan Kalf (1796-1878) uit Landsmeer. Hij kocht talloze percelen in Westzaan en verhuurde die weer. Kalf was ondernemend. Zo begon hij zelf in 1849 op het tegenwoordige adres J.J. Allanstraat 57, juist toen de verbrede dorpsweg gereed kwam, een transportdienst met honden (what's in a name?). Tien jaar later startte hij daar ook een wagensdienst en smederij.

Bezienswaardigheden

Aan beide zijden van de weg trekken nog enkele nieuwbouwpanden in historische stijl de aandacht, zoals de woningen J.J. Allanstraat 57 en 59, opgetrokken in respectievelijk steen met een houten topgevel en helemaal in hout. Of de aantrekkelijk uitgevoerde houten woning met zijvleugel J.J. Allanstraat 77.